

Yabancı Sermaye Denetlenmelidir

Dr. Halûk CİLLOV

(27 Mart tarihli Milliyet gazetesinden)

■ Meselâ yurt içinde ayda 3 milyon liralık sürüm yapan yabancı bir başağrısı ilâcından, ihracat yapıldığı Türkiye'de hiç işitilmemiştir.

TÜRKİYE'ye sınaî yatırımlar ile petrol rafinelerinin kurulması için yabancı özel sermaye ithaline 1951 yılında başlanılmıştır. 1954 yılından itibaren, yabancı özel yatırımları teşvik ve bir sisteme bağlamak üzere 6224 sayılı «Yabancı Sermaye-yi Teşvik Kanunu» yürürlüğe konmuştur.

Gayet liberal bir vesika olan bu kanun sayesinde 1968 yılına kadar ülkemize fiilen 100 milyon dolar civarında özel yabancı sermaye (Petrol rafinerileri ile Eregli tesisleri yatırımları hariç) gelmiştir.

Birçok eksik noktalarına ve bazı islah teşebbüslerine rağmen, 14 yıl hiçbir müdahale görmeden uygulanan 6224 sayılı kanunun yürütme yetkisi, ilkin 1967 yılında Devlet Plânlama Teşkilâtına alınmış ve bilâhare bu sorumluluğu düzenleyen bir de Yönetmelik hazırlanmıştır.

Ancak bütün bu gayretler, evvelâ memlekete giren yabancı özel sermayeyi Plân'ın arzuladığı hedeflere yükseltmeye muvaffak olamadığı gibi, ülke ekonomisine bu kuruluşları yeteri kadar yararlı bir duruma getirmekten de uzak kalmıştır.

Nitekim, kanunun boşluğundan yararlanmasını beceren bâzı açığöz firmalar aldıkları müsaadeyi yıllar-

ca kullanmayıp, belirli sahalara yerli firmaların yatırım yapmalarını bile önlemişlerdir.

Nihayet gözünü açan Devlet Plânlama Teşkilâtı, 1968 Temmuz ayında bu durumda olan firmaları tesbit edip, bunlara verilen müsaadeleri iptal etmekle ilk ciddi müdahaleyi getirmiş bulunuyor.

Aslında yabancı özel sermaye, kalkınan ülkelerin sermaye, teknoloji ve inisyatif yokluğuna cevap verebilecek ve ekonomiye önemli katkıda bulunabilecek bir kaynaktır. Yeter ki yapılan yatırımlar, yerli sermayenin başaramıyacağı işlere ait bulunsun, bunların işleyiş tarzları yakından takip edilsin ve faaliyetleri günün şartlarına göre ayarlanıp, «sınaî yatırım» adı altında «ambalâjlama» durumunda faaliyet göstermelerine göz yumulmasın...

Türkiye'ye 1966-68 döneminde fiilen gelen 25 milyon dolarlık yabancı sermayenin en büyük kısmının elektrik teçhizatı kesimine gittiğini ve bunu ilâç sanayiinin takip ettiğini görüyoruz. Nitekin yalnız bu sonuncu sektörde üç yıl zarfında fiilen 3,5 milyon dolarlık yatırım yapıldığını söyleyeceğiz.

Ancak yabancı sermaye kuruluşlarının çoğunun ve özellikle kimya ve ilâç sanayiinin ham madde ihtiyaçlarını karşılamak üzere, gittikçe artan döviz taleplerinden bir kısmını karşılamak üzere, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından «ihracat şartı» konulmuştur. Yunanistan'da da uygulanan ve çok

olumlu sonuç veren bu isabetli işlem, maalesef bizde başarılı olamamış ve meselâ yurt içinde ayda 3 milyon liralık sürüm yapan yabancı bir başağrısı ilâcından, ihracat yaptığı hiç işitilmemiştir.

Şte durumu çok yakından izleyen ilgili Bakanlığın, yabancı sermaye ile kurulmuş bu gibi ilâç fabrikalarının, girdiğimiz mart ayından itibaren «ihtiyaçları olan ham maddelerini, yalnız ihracat karşılığında elde edecekleri dövizle karşılamlarına karar verdiğini» öğreniyoruz. Bu arada yurttan benzeri imâl edilme-yen ilâçlar bu karar dışında bırakılmıştır.

Yabancı sermaye kuruluşlarının ihracata itilmeleri ve ham madde ithalâtı için döviz taleplerinin hiç

değilse ihracat yolundan hafifletilmesi, çok isabetli ve bu sûtunda iki yıldan beri üzerinde ısrarla durulan bir davranıştır. Bu münasebetle tekrar edelim ki, Devlet garantisi altında memlekete gelmiş yabancı sermayeyi tekmeleme yerine, onu olumlu yola sevketmenin ve kontrol altında bulundurarak ondan yararlanmanın çok daha akıllıca bir iş olduğunda hiç şüphe yoktur.

Nihayet sermaye sorununu olumlu bir düzene sokmak için evvelce verilmiş bulunan patent haklarının toptan gözden geçirilmesinin, ihracat şartının daha yaygın ve sistemli bir hale getirilmesinin ve nihayet 6224 sayılı kanunun tümüyle ele alınmasının gerektiği de unutulmamalıdır.